

Дацков Антон Володимирович,
професор кафедри воєнного мистецтва
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, кандидат психологічних
наук

ПСИХОЛОГІЯ ЗВ'ЯЗКУ ГЕНДЕРУ, ВІЙНИ ТА МИРУ

1 січня 2006 року набрав чинності Закон України Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Це стало історичною віхою не тільки у правовому аспекті розвитку України, як сучасної європейської держави, а й значимою подією з точки зору психології самопізнання, так званою однією із відправних точок історичного розвитку цивілізованого суспільства [1].

Отже. Більшість знайомі з віковою битвою між статями, яка базується на сприйнятті жорсткої поляризації жінок і чоловіків. Ми припускаємо, що ця поляризація також є основною якістю, що визначає війну. У той час як у повсякденному житті чоловіки та жінки відокремлені одне від одного та від найважливіших аспектів їх самих, війна – це остаточний розкол людини з людиною. Війна також розділяє населення за статевою ознакою. Зв'язок між гендером та веденням війни лежить глибоко в сучасній психологічній науці і залишається предметом майбутніх наукових пошуків.

Для початку, якщо ми розглянемо найочевиднішу взаємодію чоловіків і жінок, то побачимо, що у воєнний час чоловіків мобілізують до лінії фронту і сприймають як воїнів, агресорів та захисників. Жінки залишаються вдома. Вони розглядаються як миролюбні, пасивні, захищені. Відповідно до цього розколу існує міф, що війна – це чоловіча справа, яка не приваблює жінок.

Міфи, відображені в літературі, кіно, казках та повсякденному спілкуванні та образах, змушують нас вірити у те, що це правда і вона є невід'ємною частиною життя. Міфи закладають основу для сприйняття суспільством себе, хоча зазвичай це призводить до викривленого почуття ідентичності. Міфи про те, що чоловіки віддають перевагу війні, тоді як жінки за своєю суттю мирні, відображають небезпечний і, як свідчить історія, неправдивий розкол, який заважає вирішувати проблеми гендерного дисбалансу [2].

Подібно до системного підходу, який використовується психологами, які вивчають та втручаються у випадки сексуального насильства подібний системний підхід переноситься на контекст війни, ми бачимо, що роль захисника не існує у вакуумі. Захисник передбачає захищену особу, яка функціонує у середовищі реальних та / або прогнозованих загроз.

Розглядаючи окремі передумови до гендерного дисбалансу, бачимо очевидне: військові установи – досить часто це установи, з яких жінки традиційно виключаються. Чоловіки на політичних

посадах – це ті, хто зазвичай визначає загрози для нації, котрі у власних інтересах можуть бути схильними до перебільшення, що може спровокувати додаткові загрози. Відомо, що ті, хто захищений, часто використовують загрозу для тестування захисника та для підвищення реального почуття особистої безпеки.

Почуття моралі чоловіка базується на знеособлених та ієрархічних визначеннях того, що є правильним, і вони самовизначаються як правильні та найбільш розвинені. Ігри для хлопчиків ще більше висвітлюють цей розвиток подій. Такі ігри, як баскетбол, футбол, гонки та покер, підкреслюють змагання за перемогу – відмежування від себе – та змагання у межах встановлених правил.

На відміну від хлопчиків, дівчатам не доводиться розриватися із знеособленим предметом любові та опікуном, щоб виробити здорову гендерну ідентичність. Вони можуть підтримувати зв'язок з Матір'ю протягом усього свого життя. Отже, жіноче почуття особистого виживання базується на зв'язках, стосунках та спілкуванні. Жінки зростають, щоб відчувати плавне відчуття меж і розвинути реляційне почуття себе. Не робиться спроб відокремити себе, індивідуалізувати або встановити межі его [3].

Якщо судити за загальноприйнятими чоловічими стандартами морального розвитку, жінки ставлять оцінку «недостатньо». І все-таки вона показує, що жінки справді не мають дефіциту, а навпаки, живуть ніби з іншим почуттям моралі. Жінки різного віку та походження живуть у світі відносин та соціальної відносності, світі, де усвідомлення зв'язку між людьми породжує почуття відповідальності один за одного; де віра в спілкування є основним способом вирішення конфліктів.

На відміну від ролі чоловіків під час війни, яка є чіткою та очевидною, явна роль жінок не завжди визнавалася історично. Поки чоловіки перебувають на передовій, жінки захищаються вдома, але вони також є солдатами на домашньому фронті. Вони піклуються про всіх інших учасників бойових дій і беруть участь у багатьох операціях оборони. Виконання цих ролей є невід'ємною і необхідною частиною військових зусиль. Це те, що дозволяє солдатам виконувати свої допоміжні ролі [4].

Так, жінки справді підтримують ведення війни, але з інших причин, ніж чоловіки. Поки чоловіки віддають перевагу війні з абстрактних причин – для захисту «свободи» та захисту союзників, з якими укладені офіційні договори, жінки підтримують війну на основі співпереживання пригнобленим і вразливим людям. Вони також легше відносяться до динаміки згуртованості груп та активізації спільноти під час війни, оскільки це відповідає їхньому психологічному складу. Наприклад, жінки реагували більш прихильно, ніж чоловіки, на такі речі, як: однією з переваг війни є те, що вона посилює зв'язки між цивільним населенням; будь-яка країна, яка порушує права невинних дітей, повинна бути покарана та інші.

Однак ставлення жінок до війни є більш складним. Закономірно виникає запитання: як жінки можуть бути одночасно активними прихильниками «перемоги» – медсестрами, друкарками та матерями героїнями, ведучи війну в динаміці з чоловіками-воїнами, – а також жертвами всезагальної дегуманізації, залякування, інших знущань від чоловіків на війні?

Не відповідаючи поставимо інше запитання: як чоловіки можуть бути героїчними солдатами, які борються за батьківщину, сім'ю та друзів, а також хуліганями, злочинцями, які здійснюють нелюдські та насильницькі дії у мирному житті [5]?

Суперечності, властиві цим питанням, змушують нас шукати нові перспективи розвитку психологічної науки у цьому напрямку. На нашу думку мирний світ вимагатиме зусиль та навичок обох статей, які працюють разом у зручній згоді, у взаємоповазі та взаєморозумінні.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 № 2666-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/show/2866-15#Text>.
2. Harman, W. (1984). «Peace on earth: The impossible dream become possible». *Journal of human psychology* 24 (3) pp. 77-92.
3. Men/women – War/peace: A systems approach : By Ofer Zur, Ph.D. & Chellis Glendinning URL: <https://www.zurinstitute.com/gender-and-war>.
4. Reardon, B. (1985). *Sexism and the war system*. New York: Teachers College press.
5. Zur, O. (1986B). «Men, women and war: A new scale of attitudes towards war». Under editorial review.

Дубова Ганна Вікторівна,

старша викладачка кафедри іноземних мов
загальноуніверситетських кафедр
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

Побудова демократичної, соціальної і правової держави вимагає глибоких перетворень у сфері соціально-політичних відносин у суспільстві, передбачає вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ як одного з гарантів забезпечення успішної реалізації зазначених процесів. Через це становлення гендерної рівності в діяльності ОВС України як складника державної політики зумовлює не тільки потребу дотримання прав жінок і чоловіків у професійній діяльності, але й розробку відповідних заходів. Такі превентивні заходи вимагають чіткого аналізу проблем стану гендерної рівності в діяльності ОВС,